

ORAVSKÉ NOVINY

Zaujmom horno-oravského ľudu slúžiaci týždenník.

Redakcia, administrácia a expedícia v Trstenej.

Ročník I.

Nedeľa, 25. apríla 1920.

Číslo 1.

Svätokrádežný boj.

„Difficile est satyram non scribere.“
Tieto latinské slová po našsky znamenajú asi toto: „Ťažko padne človeku neschytiť korbáč a šľahať ním.“

Raz ešte i tichý Ježiš to urobil.

Stalo sa to vtedy, keď, ako pútnik, vstúpil do chrámu jeruzalemského a v jeho predsieni našiel ľudí svätokrádežníkov, ktorí to miesto zneuctievajú a pre svoj osobný ošoh využívali. Schytil korbáč a nemilosrdne šľahal ním po viníkoch. Oni sa síce začali vyhovárať, že to robia na slávu Božiu a z lásky k pútnikom, ale výhovorka im neosožila. Naopak, Kristus v svätej rozhorčenosti poprevracal stoly peňazomencov a povyhadzoval klietky priekupníkov.

Bohužiaľ, svet ani dnes je nie bez svätokrádežníkov. Má ich i horná Orava. Ich počínanie sa ničím nelíši od pokračovania tých, ktorých Kristus korbáčom vyhánal z chrámu jeruzalemského. Ako tamť pre svoj vlastný ošoh využiteľovali pobožnosť ľudu pútnického, podobne činia i títo: pre dosiahnutie svojho politického cieľa využívajú veci sväte, veci úctyhodné a hlbokú nábožnosť ľudu horno-oravského.

Ako vieme, v hornej Orave bude hlasovanie ľudu. Najdú sa poniektorí, čo naše Slovensko chceli by trhať, čo si

žiadajú, aby sa horno-oravské obce pripojily k Poľsku, čo túžia po tom, aby medzi dvoma krvnými bratskými národami povstal nesvár, a oni z toho mohli koristiť. A čoho používajú pre dosiahnutie svojho politického cieľa? Nazdal by si sa, že vecného presvedčovania. Že predstúpia pred ľud, vyložia mu svoje dôvody čestne, vážne, ako sa to na vzdelaných, zvlášte duchovných svedčí, a skončia asi takto: Si Poliak? Zostaň ním! Slovákom sa cítiš? Tvoja vec. Nie si ešte rozhodnutý? Hútaj, rozmyšľaj. Načúvaj hlasu svojho svedomia a dľa neho sa rozhoduj. Nie, oni nie tak postupujú. Miesto toho pre dosiahnutie svojho cieľa využívajú veci sväte, veci úctyhodné a hlbokú nábožnosť ľudu horno-oravského, a pritom nedôstojne, hnusným spôsobom.

Či má kresťan svätejšieho, úctyhodnejšieho odznaku, ako je odznak svätého kríža? Každý pohľad na tento odznak nás upamätáva na nekonečnú lásku Kristovu a na naše spasenie, ktoré nám On na kríži vydebul. Pred krížom každý Hornooravec sníma klobúk, žehná sa znakom tohože svätého kríža a s pobožným srdcom odrieka slová: „Klaniame sa Ti, Kriste a dobrorečíme Tebe, lebo svätým krížom Svojím si nás vykúpil!“

A ten odznak sv. kríža poľskí politici hornej Oravy na čo použili? Použili ho

2169

na svoje politické ciele. Toho roku vo veľkonočný pondelok, keď z Czarnego Dunajca na čele niekoľkých mladíkov tiahli na Oravu, dali so sebou niešť sv. kríža. A že to bol politický pochod, v tom pochode i úloha sv. kríža bola politická. Nie je div, že sa mu nedostávalo slušnej úcty. Cestou musel kráčať pri hluku svetských spevaniek a zvuku ručnej harmoniky, a v Jablonke, pod slávobránou, pánom a mladíkom, nie však krížu prichystanej, musel predovšetkým počúvať pestré nadávania a brýzgania, neskôr byť svedkom teatrálného dvíhania jednej slečny a jedného duchovného. Konečne sa dostal na hlavný oltár jablonského kostola, odkiaľ ako poľský korteš má hlásať: „Kto za Poľsko hlasuje, bude spasený; kto je proti Poľsku, zdochne a na veky bude zatratený.“ Odpustte, tie slová som nie ja vymyslel. Ony sú vzaté z poľského letáka, kňazom J. B. písaného.

Akou úctou objíma horno-oravský ľud odznak sv. kríža, takou láskou je naplnený k obrazom blahoslavennej panny Márie. Tá úta nežnosť, ktorú za svojho zemskeho života panna Mária prejavovala k biednym, tá materinská starosť, ktorú trpiacim i dnes dáva pocítiť, náš horno-oravský ľud primal na to, že s najvrúcejšou láskou íne ku všetkému, čokoľvek sa na ňu vzťahuje. Krásna to vlastnosť toho ľudu.

Polštíaci politikovia hornej Oravy i z tejto vlastnosti horno-oravského ľudu usilujú sa koristit a jeho bezškrvnistú úctu pre svoje osobné politické ciele využiť, čím sa ona i hodne zakalí. Či čo iné znamenajú tie obrazy a obrážteky medzi horno-oravským ľudom rozdávané? Obrázky napodobňujú chýrečný obraz p. Márie, ktorý sa nachádza v pútnickom chráme čenstochovskom. Vďačne hoprijme každý z nás. Veď nás upomína na pred-

met našej najhlbšej lásky. Ale ako sa zmätieš, keď ho do modlitebnej knižky odložený pohľadáš, aby si sa podľa zvyku pomodlíš modlitbu na ňom vytlačenú, a tam miesto modlitby najdeš kortešačku. Boh Otec, Boh Syn, Boh Duch Svätý, Panna Mária a všetci svätí sú tam oslavovaní, ako korteši za Poľsko.

A druhá osnova? Lebo s dvoma osnovami hádzu medzi ľud obraz matky božskej čenstochovskej. No tam sa ti rovno vyhrážajú, ak nepristúpiš k Poľsku. Na ten pád, že si nepriateľom panny Márie, a ona ťa zdeptá svojimi tvrdými stopami.

Aká zaslepenosť! Nie, nie, zaslepenosť, aká duševná zhuba, tak využívať a zneužívať úctu ľudu k svätej Panne. Ozaj svätokrádež v najužšom slova smysle.

Životná skúsenosť svedčí, že kto raz špatnými prostriedkami začne bojovať, nezastane v polceste. Aký div, že aj páni politici po Dunajci a Novom Targu dychtiaci svoj svätokrádežný spôsob boja do krajnosti vedú. Ký div, že ksiondz J. B. ozaj pekelným spôsobom bojuje proti všetkému, čo je nie poľské.

Napísal leták, zdá sa, po navštívení pútnického miesta, Kalvárie zebrydovskej, vo veľkom týždni. Prešiel iste celou krížovou cestou. Vyšiel aj na Golgotu. Tam v duchu čul odznievat s kríža Kristov hlas: „Odpusť im Otče...“, a zase druhý: „Ešte dnes so mnou budeš v raji“. Lež daromná bola jeho púť; daromne stúpал krížovou cestou; daromne znel s kríža hlas, ktorý svetu hlásal, že Kristus nie len za svätých, ba aj za hriešnikov umiera: on, ako istý druh pavúkov, len jed vyciciava z kališkov všetkých, aj tých najkrásnejších kvetín, tiež len jed do niesol so sebou s posvätného miesta.

Že je to, pravda, dostatočné, je len po jednej tvrdenie letáka.

„Ktorí do Poľska chcú náležať, to

a vojsko Kristovo, ostatní všetci držia so satanom a za neho bojujú“, píše kňaz J. B. Nazaretský Ježiš také nikdy nehlásal. On kázal apoštolom, aby všetkým národom ohlasovali evanjelium, teda nielen Poliakom. Nasledovne aj iné národy môžu patriť do vojska Kristovho.

„Satan má sluhov, a títo sluhovia sú Česi“, — to je iné tvrdenie kňaza J. B. Nuž svet a v ňom i Čechov bude súdiť Kristus a dvanásť apoštolovia, sediac na dvanástich trónoch, dľa Písma sv. Keď pán J. B. sadne si na jeden z tých dvanástich trónov, aby niekoho súdil, za satana vyhlásil, pácha svätokrádež.

„Z neverca dobrý katolík sa nestane.“ A sv. Augustín nie z neverca sa stal svätým? Lenže on mal inú matku. Mal matku svätú Moniku, ktorá ho vlúdne napomínala a modlila sa zaň, a nie takého duchovného otca, ktorý miesto láskavého napomínania biedneho hriešnika za živa naháňa do pekiel. A o milosti božej ste sa v seminári neučili nič? A vo Verím sa nemodlievate? Verím hriešnikov odpustenie?

„Ak sa zapíšeš a hlasovať budeš za Česko-slovenskú republiku, si zapísaný do čiernej knižky satana; ak budeš hlasovať za Poľsko, budeš zapísaný do bielej knihy Krista“. — To hlása ksiondz J. B. Kristus avšak to: „Neprišiel som zatradiť hriešnikov, teda ani Slovákov, ba ani Čechov, lež som prišiel svet spasť“.

„Je jarmark v Orave. Keď ťa kúpi Čechoslovák, to zatratenie, keď však Poliak, to spasenie.“ Tak bubnuje kňaz J. B. — Bum, bum, zlodeji, lupiči, mordári, sháňajte sa na jarmark. Predávajúte, sa Poliakovi a ďalej kraďte, rabujte, zabíjajte. Veď nie keď zanecháte krádež, rabunky a mordárstva, vás spasí, lež keď sa predáte Poľsku.

Je to boj za vieru? Nie. To politický boj. Tak sa nie viere osoží. Naopak, viera sa svätokrádežne zneužíva na politické ciele.

Plebiscit na Orave.

Hlas ľudu — hlas boží!

Slovo plebiscit je pôvodu latinského a znamená v poctivej slovenčine hlasovanie ľudu.

Hlasovanie ľudu je vymoženosť novších časov, ktorá sa v živote národov uplatňuje v tej miere, v akej uplatňuje sa zásada demokratickosti; to je zásada vlády ľudovej.

Zanikly časy, že človek, obyvateľstvo celých dedín a celé národy boli púhym príslušenstvom pôdy a územia, na ktorom žili, a boli majetkom toho, komu pôda a územie patrily. S pôdou a územím boli predávaní a dávaní do zástavy, ako iný majetok, ako statok bez duše, a nik sa nepýtal po ich vôli, na ich želania. Tak robili vrchnosti i panovníci. Za doby veľkých náboženských válek v Európe v prvej polovici sedemnásteho storočia v časoch reformácie a protireformácie platila dokonca i zásada: *euius regio, eius religio* — to jest: čie je územie, toho že je náboženstvo. Vrchnosti určovali svojim poddaným, akú majú mať vieru, a nútili ich k svojej viere i násilím, a stejne tak robili v štátoch a ríšach panovníci. Panovník a vrchnosti protestantské nútili násilím poddaných katolíkov k viere protestantskej, panovník a vrchnosti katolícke násilím protestantov k viere katolíckej. Mnoho millionov ľudí má dnes to náboženstvo, ku ktorému panovníci a vrchnosti svojho času ich predkov násilím donútili.

Človek a národ bol majetkom, vlastníctvom, o jeho osudoch, šťastí i nešťastí, vine rozhodnul jeden pán, jeho vrchnosť, jeho panovník.

Veľká francúzska revolúcia z konca osemdesiateho storočia a revolúcia roku 1848 vyhlásily síce svobodu jednotlivcom, svobodu osobnú, svobodu svedomia a viery, ale nedaly v našich zemiach svobodu národom, ktoré sa jej dožadovaly. Panovník s pomocou národa nemeckého potlačoval slovanské národy v Rakúsku, a s pomocou národa maďarského nemecké národy v Uhrách. Národy stále ešte zostali vlastníctvom panovníkov, ktorí o nich hovorili ako „o svojich národoch“, ktorí k nim volali: *Moje národy, môj národ*; veď pamätáte tie rôzne manifesty, v ostatnom čase z poslednej svetovej vojny.

Svetová vojna priviedla k víťazstvu myšlienku svobody národov tak, ako veľká revolúcia francúzska a revolúcia z roku 1848 ako svoju vymoženost zanechali nám zrušenie poddanstva a roboty, svobodu osobnú, svobodu viery a svedomia.

O svojich osudoch rozhodujú národy samy a samy upravujú si svoju budúcnosť a spravujú svoju domácnosť.

Česi a Slováci utvorili spoločný štát: československú republiku.

Na časť územia, ktoré patrilo od pradávnych časov k zaniklému kráľovstvu uhorskému, začali si robiť nároky Poliaci.

Poliaci žiadali v Paríži u mierovej konferencie kniežatstvo tešínske a veľkú časť Slovenska. Mierová konferencia odmietla niektoré nároky Poliakov na slovenské územie ako naprosto neodôvodnené a vskutku rozhodla, že v kniežactve tešínskom, na Spiši a v Orave, na území, ktoré mierová konferencia ustálila, má byť prevedené hlasovanie ľudu v tej otázke, či obyvateľstvo tohoto územia chce patriť k československej republike, či k republike poľskej.

Mierová konferencia nechce sama rozhodnúť a robí sudcu medzi nami a Poliakmi, tým sudcom má byť v prvom rade ľud sám a má poradiť mierovej konferencii, akým spôsobom má rozhodnúť spor medzi nami a Poliakmi. Súd ľudu má dať mierovej konferencii podklad a základ pre jej rozhodnutie; mierová konferencia pred svojím rozhodnutím pýta sa vôle ľudu.

„Nič o nás bez nás“, to bolo heslo, ktorým sa najstaršia republika a demokracia sveta: Spojené Štáty severo-americké domáhaly a domohly nezávislosti a svobody od svojej materskej zemi Anglie. Spojené Štáty severo-americké za uskutočnenie toho hesla musely bojovať a vybojovať si právo svojho sebaurčenia, kdežto v našom spore s Poliakmi bez boja, ako vec samozrejmu, nariadila mierová konferencia hlasovanie ľudu.

To je vymoženosť svetovej vojny, to je vymoženosť zásady demokratičnosti, vlády ľudu, ktorá v minulom čase bola neznáma.

Dňa 27. septembra 1919 rozhodli zástupci Spojených Štátov severo-amerických, Anglie, Francie, Talánie a Japonska, že na Slovensku má byť prevedené hlasovanie ľudu na území Spiša a Oravy.

Na území Spiša majú hlasovať všetky obce politického okresu Stará Ves a z okresu kežmarského obce, ktoré sú na severozápad od rozvodia rieky Dunajca a Popradu. Na území Oravy majú

hlasovať všetky obce okresu trstenského a národného mestovského.

Hlasovanie pripraví a prevedie zvláštna, k tomu určená medzinárodná subkomisia, ktorá sa už ujala vrchnej správy na územiach Spiša a Oravy.

Na čas jej správy až do rozhodnutia zaniká čiastočne na spornom území suverenity, štátna moc československej republiky a na jej miesto nastupuje právomoc medzinárodnej komisie.

O tom, kto má právo hlasovacie, sú už medzinárodnou komisiou vydané osobitné predpisy, ktoré sú vo zvláštnnej prílohe vytlačené.

Hlasovať sa bude podľa obcí. Každá obec bude hlasovať osobitne a výsledok hlasovania v každej jednotlivéj obci bude mierovou konferenciou osobitne posudzovaný a podľa neho bude sa rozhodovať o každej obci zvlášť, či v budúcnosti zostane pri československej republike, alebo či bude patriť k republike poľskej.

Medzinárodná komisia musí previesť všetky opatrenia, potrebné k zaisteniu svobody, pravdy a tajnosti volby. Agitácia je dovolená, ale len zákonitá a v medziach zákona.

Odbývať nedovolené schôdze a shromaždenia, nesvobodno, agitovať podplácaním, výhrážkami a hrozbami je neprípustné a nedovolené.

Vyhrážajú-li Poliaci a ich agitátori vojnou, vpadnutím do Oravy a zničením majetku a vlastníctva občanov, je to nedovolený spôsob agitácie a každého, kto takým spôsobom agituje, uďte, hneď subdelegátovi čs. republiky dr. Štefanovi Hojovi z Námestova, v Trstenej a príslušnému slúžnovskému úradu a žandárom.

Agitujú-li Poliaci v Chyžnom sľubom a v obci Trstenej výhrážkami, že urbárske pozemky Trstencov, ktoré sú v chotári obce Chyžného, rozdelí medzi obyvateľstvo obce Chyžného, jestli Chyžný bude hlasovať za Poľsko a Trstená za Slovensko, je to nedovolený spôsob agitácie a je povinnosťou každého Slováka takého agitátora hneď udat žandarmérii, slúžnovskému úradu a menovanému subdelegátovi č.-s. republiky. Vyhrážka vojnou je p smiešne rinčanie šablou, ktoré žiadny rozumný človek nemôže brať vážne.

Poľsko je vo vojne s Ruskom, s Ukrajincami (Rusmi), ktorých územie násilne proti ich vôli obsadilo a zaujalo, je v spore s Nemeckom a nemôže pred tvárou celého civilizovaného sveta už nič robiť proti ustáleniu mierovej konferencie. Ľud poľský už má vojny dosť; bez pomoci Ameriky, Anglie a Francie Poľsko nemôže obnoviť svo